

Bilde Hennig

Johannes Martin Hennig ble i 1944 sendt til Nord-Norge. I sitt sivile liv var han prest og far til 6 unger. Nå fikk han som underoffiser oppgaven å sørge for forsyningen til krigsfanger og deres vaktmannskaper i flere leirer i Salten. Han skrev dagbok i form av brev til sin kone og sine barn. Noen brev sendte han hjem, andre måtte han gjemme. Etter krigen fikk han tilsendt en koffert med sine brev fra Norge. Som pensjonist tok han bryet og avskrev hele dagboken for å sende det til norske og tyske arkiver. Dagboken er senere utgitt i nynorsk oversettelse under tittelen «En tysk soldats dagbok fra krigen i Nord-Norge»

Juni 1944 var Johannes Hennig i Kalvik og ble vitne til en større fangeflukt, noe som tydeligvis gjorde inntrykk på han. Han skildrer hendelsesforløpet veldig detaljert og fletter inn egne refleksjoner.

Du kan her lese hele hans beskrivelse av flukten fra Kalvik:

Flukten

Tidlig om morgenen den 13. juni 1944 marsjerte 49 russefanger fra krigsfangeleiren i Kalvik til nærliggende havn under bevoktning av to tyske soldater. Der gikk de ombord i en kutter, som skulle bringe dem til deres arbeidsplass et godt stykke unna. Skøyten ble ført av en norsk skipper, som hadde en gutt med seg som gikk han til hånd. En del av russerne klatret gjennom den åpne luken på dekk ned i det tomme lasterommet, for å ha det bekvemt med en røyk, litt småprat eller en liten søvn. Men de fleste russerne ble værende på dekket. Fangene satte seg på rekken og på noen tomme fiskekasser, som stod rundt omkring. De to vaktene stilte seg opp ved hekken og ved nedgangen til lugaren. De holdt geværet under armen, klart til skyting. På grunn av at skøyten var så liten og antallet fanger så stort, kunne de imidlertid ikke plassere seg slik at de fikk den foreskrevne avstanden mellom seg og russerne.

Sjøen var urolig. Vind blåste ut av de forskjellige vikene og dalene langs fjorden, og det fikk skøyten til å gyngte fram og tilbake. Når skøyten rugget så mye, fikk vaktpostene, som begge var innlandsbeboere og dermed ikke vant med sjøferdsel, visse problem med å holde seg oppreist der de stod og samtidig skulle holde øye med fangene. Og om ikke lenge var de så å si aleine om å holde oppsyn med fangene. Et nes de måtte forbi gjorde at kameratene som var i beredskap nede i havna som de hadde forlatt, ikke kunne holde øye med dem lenger. Dessuten hadde de to verksmestrene, som ellers pleide å reise med skøyten og således kunne være behjelpelig med vaktholdet om bord, av bekvemmelighetshensyn blitt igjen på anleggstedet kvelden før, og dermed manglet også de som ledsagere.

Plutselig gjorde skøyten en heftig bevegelse, og den ene av de to vaktpostene mistet balansen. Ingen kunne senere si om det som nå skjedde kom som en følge av et spesielt avtalt tegn, som tilfeldig eller med hensikt ble gitt i samme øyeblikk, eller om det kom som et resultat av en spontan tilskyndelse. Men i samme øyeblikk ble både vaktpostene, skipperen og skipsgutten overfalt av russere som befant seg på dekk. Før mannskapet kunne tenke på noen form for motstand, ble de grepet i armen av noen russere, dratt ut av styrehuset og forhindret i å rope. Samtidig ble vaktpostene overfalt av noen fanger, som var kjent for å være arbeidssky og voldsom, men som åpenbart var ledere for opprøret. De rev, raskere enn det som kan beskrives, geværet og bajonetten fra vaktposten som hadde ramlet over ende, slo ham i skallen med hans egen geværkolbe, samtidig som de stakk ham i ryggen med bajonetten hans, slik at den gikk gjennom hjerte- og lungeregionen. På samme tid fikk den andre vaktposten et stikk i skulderen i umiddelbar nærhet av pulsåra, noe som gjorde han kampudyktig. I forsøket på å hindre stikket, fikk ham gjennomskåret senene i venstrehanda.

De to som utgjorde mannskapet ble, foruten at de ble holdt bundet, skremt av det de måtte være vitne til, og taleevnen var som lammet. Men et høyt skrik ville uansett ikke hatt noen hensikt, ettersom ingen befant seg på sjøen. På land på denne sida av fjorden er det i det vide og breie verken hus eller annen bebyggelse. Derfor kunne russeren, en mekaniker, som etter overfallet hadde grepet tak i roret, uhindret legge fartøyet på en grunne under en ensomt liggende og temmelig bratt grusbakke og binde det fast i land. Her sprang fangene i vannet, delvis frivillig, delvis etter befaling fra anføreren, og så vadet de til lands.

Skøytenes krenkning og støyen på dekk hadde skremt opp de døsiges russerne i lasterommet. De hadde ikke kunnet se noe til det som lynraskt skjedde rett over hodene deres. Da nå befalingen lød på russisk: «Alle mann på dekk!» trodde de at dette ikke hadde noen annen betydning enn at skøyten stod i fare for å synke. De klatret derfor raskt opp gjennom romluken, og mange hoppet i vannet, uten å tenke noe mer over hva som kunne være i veien, eller ta situasjonen ordentlig i øyensyn. Men ikke alle fulgte anførernes befaling, selv om de truet sommelkoppene med skyting. Kanskje var all energi hos disse blitt borte under det lange fangenskapet de allerede hadde vært gjennom, og følgelig ville de nødig gi seg ut på en lang, besværlig og på ingen måte trygg vei mot friheten. Eller kanskje var de også så glade for å ha kommet seg bort fra selve krigsskueplassen og dens redsler at de ikke ville løpe rett inn i armene på den på ny.

Da de som var på flukt bare så vidt hadde forlatt skøyten, ropte de som fremdeles var ombord til den nå frigitte skipperen, at han øyeblikkelig måtte gjøre vendereis og gå tilbake til havna de hadde gått ut fra.

Samtidig tok de seg av de to vaktpostene som lå på dekket i eget blod. Men den ene hadde ikke bruk for noen hjelp mer. Slaget mot hodet, eller bajonettstikka, hadde vært dødelig. Den andre lå bevisstløs. En liten bekk med rødt blod rant fra et sår i skulderen. Russerne lette i lommene på den bevisstløse vaktsoldaten og den døde kameraten hans etter de små første-hjelpspakkene de skulle være utstyrt med, og forbandt deretter skuldarsåret. Rundt den oppskårne handen viklet de et tøyestykke, som en av dem rev ut av den reina skjorta si.

Mens dette pågikk, hadde skipperen fått snudd fartøyet. Da så de ombord, som nå var blitt frivillige fanger, at elleve av deres kamerater fortsatt stod på det stedet i vannet, der de et øyeblikk tidligere hadde forlatt skuta. Disse ropte til dem ombord at de jo måtte vente litt og ta dem med. Ja, noen gjorde et besværlig forsøk på å vasse mot skøyta som var på tur bort, og de gikk så langt ut i vannet at det nesten nådde dem til halsen og de følgelig ikke kunne komme lenger. Likevel brydde verken skipperen eller russerne ombord seg om disse forsøk. De hadde bare ett ønske, snarest mulig å komme seg bort. Dette ønsket var foranlediget av både det faktum at de måtte prøve å redde den tyske soldaten fra å blø seg i hjel og at de så fort som mulig måtte komme seg vekk fra det stedet fullt av grusomme opplevelser. Da så skøyten la til kaia, var det ingen der til å ta imot russerne. Av den grunn ilte noen av dem opp til brakka, der det tyske vaktmannskapet holdt hus. Opprørt trengte de seg inn i stua til sjefen for vaktmannskapene og for leiren, en sersjant, som på grunn av støyen som oppstod reiste seg fra frokosten, som han akkurat da inntok i ro og fred, etter at han hadde fordelt morgentjenesten og øvrige arbeidsoppgaver. Da russerne så ham, ropte de ut noen tyske ord, som de møysommelig forsøkte å sette sammen til setninger, ut fra sin ringe kunnskap om det tyske språket: "Kamerater borte!" "Vaktmann død" "Vaktmann halsen gjennomskåret!" - de mente stikket i skulderen hans - slike og andre redselsfulle ord kom

fra hese, opphissede struper. Det klang så uhyggelig at sersjanten trodde han hørte feil. Han befalte dem å tie, for å finne ut med egne spørsmål, hva de på denne oppskakede måten forsøkte å berette. Da trådte også skipperen inn gjennom døra og bekreftet ulykkesmeldingen.

Det ble straks sendt bud etter sanitet, som ble beordret ombord i skøyten, og to vaktposter måtte hente de russerne som fortsatt befant seg ombord. Alle arbeidskommandoer ble inndratt, og foreskrevne meldinger i forbindelse med fanger som rømte ble gitt til alle tenkelige tjenestesteder.

Det ble straks bestemt noen soldater til en letepatrolje, som skulle ordne sin marsjpakning, motta ekstra matforsyning og være klare raskest mulig, for å sette i gang forfølgelsen av de russefangene som nå var på flukt. Et opphisset, målrettet fram og tilbake og en spent uro oppstod, riktignok ble lydene dempet under inntrykket av det forferdelige, nesten ubegripelige, som hadde skjedd.

Over russerleiren hvilte en uhyggelig stillhet, som om den ville skjule seg vekk. Fangene som etterhvert var rykket inn i leiren fikk et strengt forbud mot å forlate brakkene. Vaktene hadde fått beskjed om å skyte ved den minste overskridelsen av dette forbudet. De tilbakevendte kameratene til rømlingene stod nå på en rekke foran leirgjerdet. Tause og med senkede hoder ventet de på å bli forhørt, så de tenkte nok på en usikker skjebne. De liknet utstøtte, og man kunne ha ansett dem for opphavsmenn til den hendelsen som de nettopp hadde prøvd å avbøte.

Endelig, da offiseren som skulle foreta dem, kom, begynte forhørene. Det kom ikke noe nytt for dagen, men viste til fulle at fangene gjennom sin raske handling tett etter overfallet, hadde reddet livet til den andre vaktmannen. I mellomtida var han blitt brakt til lasarettet. Offiseren for de hemmelige tjenester uttrykte sin ros for det som de hadde gjort og gav dem to små pakker med machorka tobakk,¹ som han hentet ut av røykelageret for fangene. Etterpå kunne de gå inn i leiren.

Etter timer kom bataljonskommandanten, en major som var blitt utmerket for tapperhet foran fienden, men som var upopulær blant soldatene. Sin alt for raske handlemåte - mannskapene mente at han følger grunnsatsen «handle først, tenk etterpå», kan være riktig når en russisk panser kommer rullende mot én - for å lede et bataljon er det derimot ikke godt nok. Også nå handlet han altfor raskt. Han samlet samtlige ledige underoffiserer og mannskap for å holde en tale over de begredelige hendelsene, som inntil nå bare var ensidig avklart, siden man enda ikke hadde forhørt verken noen av de egentlige gjerningsmenn eller den sårede tyske vaktposten. "Nå vil jeg holde en minnetale om den avdøde kameraten deres", begynte majoren. Alle hjerter åpnet seg for ham, man ventet på anerkjennende ord om denne avholdte og oppriktige kameraten, samtidig som alle de oppstilte vel også tenkte på at det kunne godt ha vært dem selv som ble minnet her. Men istedenfor ærefulle ord talte majoren om pliktforglemmelse og manglende vaktsonhet, uten å ha noe bevis for det. Han sa at vaktpostene hadde satt seg ned om bord på skøyten og pratet sammen. Dermed hadde de overtrådt hans stadig gjentatte og vel gjennomtenkte ordrer. Så nå kunne man bare se, hva den slags kan koste. Han henviste på nytt på sine ordrer, som er tenkt for å sikre vaktpostenes liv, selv om disse - noe han vel nok visste - holdt dette for meningsløs og overflødig. Det kokte inderlig i det tilstedeværende mannskapet. Bare disiplinen hindret dem fra å gi majoren en leksjon i hvordan man skal hedre en død, eller å si grove ord om hans anordninger og befalinger, som han sender ut fra det grønne bordet.

De rømte russerne hadde delt seg i to grupper.

¹ Det vanlige navnet på tyskerens tobakk.

Den ene gruppen ville fortrest mulig tilbakelegge dagsmarsjen gjennom de forrevne og øde fjellandskapet mot svenskegrensen, for å krysse den enda samme natt, selv om den er like lys som dagen på denne årstiden. Hos disse befant seg geværa til de to overfalte vaktene.

Den mindre gruppen trodde at det ville være dårlige sjanser for å overskride grensen, at på til i en så stor gruppe - siden grensekontrollen utvilsomt var alarmert. De ville i stedet oppholde seg i det veiløse, uoversiktlige fjellterrenget med mange klipper, steinblokker og naturlige fordypninger. Tanken var at de ville vente der helt til det verste oppstyret hadde lagt seg og leiteaksjonen avsluttet etter noen dager, for så å kunne nå grensa, uten noen fare og i ro og mak. Begge gruppene klatret samtidig opp gjennom gruslia, for å komme til fjells rett overfor der de hadde kommet i land. I denne bratte lia ble frakker, som de hadde på seg, lagt igjen, sikkert fordi de var blitt for besværlig, og rømlingene hadde også kastet fra seg spisebestikk og treklumper. Derfor ble det i første omgang enkelt for leitepatruljene, som ble sendt etter dem, å følge spor de hadde etterlatt. Men snart manglet slikt spor, og i den steinede grunnen ble ikke andre spor inngravert. Da så leitepatruljene bestod av eldre vakter, som var lite vant til så store anstrengelser, og som dessuten stadig prøvde å sikre seg mot en fiende som de formodet overalt, kom disse bare langsomt videre. Forspranget til gruppa som beveget seg mot grensa, ble hele tiden større og større. Til tross for alle grensepatruljer, som de på vidunderlig vis unngikk, nådde dem svenskegrensen og dermed friheten.

Den andre gruppa var like heldig. Riktignok oppdaget en vaktpost først en, så tre andre i gruppa, omtrent hundre meter lengre oppe i fjellsida. Han så at de lå halvt gjømt bak en klippe, hvorfra de holdt øye med patruljen. Men patruljeføreren holdt dem i motlyset for å tilhøre en OT-patrulje i samme ærend og forfulgte dem ikke. Et likeså dårlig resultat oppnådde en udugelig stabssersjant. Han var fører for en siste leitepatrulje, som ble satt inn etter åtte dager og lot muligheten gå å omringe og tilintetgjøre denne. Etter at en av postene hadde oppdaget en russer, lot føreren patruljedeltakerne gå i dekning, istedenfor å storme fram. Der forble de helt til den samme vaktposten mistet tålmodigheten og snek seg nærmere den rømte fangen, som var blitt liggende tilsynelatende livløs. Han skjot og traff. Samtidig flyktet flere russere og kom seg unna, ved å utnytte enhver dekningsmulighet. Stabssersjanten, som nå endelig gikk videre framover, kommanderte ikke gruppa si til å ta opp forfølgelsen av disse som flyktet unna. I stedet forsøkte han å forhøre den hardt sårede russeren. Så fikk denne dødsskuddet, og patruljen trakk seg tilbake. Da de nådde fram til nærmeste telefon, meldte patruljeføreren fra til bataljonskommandanten at de hadde oppdaget en russer og drept ham. Dermed var leiteaksjonen avsluttet.

Skjebnen til de som hadde hoppet i sjøen sammen med de fangene som rømte, men som ikke stakk av gårde med dem, ble sørgelig. Da kameratene deres drog derifra, uten å bekymre seg for dem, vasset de til lands og besluttet at de ville prøve å finne tilbake til leiren igjen ved å følge kyststripa. Da strandkanten nesten overalt bestod av glatte berghamrer som gikk rett ned i sjøen, hadde de en vanskelig vei framfor seg. Likevel ga de seg ufortrødent i vei, og det lyktes dem også å overvinne en bratt fjellknatt som syntes uoverstigelig for gående. Da de var kommet i et noe gunstigere landskap, hvor den ene etter den andre arbeidet seg framover, ble de oppdaget av folk som befant seg på dekket av en kutter. Etter at fluktmeldingene kom, skulle man med denne kutteren søke langs strendene og forhindre en mulig planlagt kryssing av fjorden fra rømlingenes side.

På skøyta mente en da også at en nå hadde med de virkelige rømlingene å gjøre, sjøl om russerne som på sin side hadde fått øye på kuttere, vinket til dem ombord at de skulle hente dem, og de holdt til og med hendene i

været. Ei geværsalve brakket, og alle fangene ramlet over ende. På kutteren kastet man anker, en båt ble satt på vannet og en patrulje ført til lands. Da soldatene stod omtrent tretti meter ovenfor de man hadde forventet var døde - landskapet tillot dem foreløpig ikke å komme nærmere - så de at to russere var døde, de øvrige lettere eller alvorligere såret. En av russerne forsøkte å gjøre det klart for patruljeføreren at de ikke var rømlinger, men at de derimot befant seg på vei mot leiren. Beretningen de andre soldatene hadde kommet med syntes derved troverdig. For at de snakket sant, talte også det faktum at de gjennomførte tilbaketuren i et såpass åpent lende. Offiseren ombord kalte dette likevel en usann framstilling, da han mente at det var umulig å klatre langs den steile veggen. Så ga han befaling om at fangene skulle skytes, og patruljen måtte utføre det verket som føles så uverdigg og som folk normalt har så sterk motvilje mot, nemlig å rette våpen mot vergeløse. Her ble det gitt ordre til mord siden man ikke var i stand til å avklare situasjonen på en saklig måte.

Om ettermiddagen hentet en skøyte likene. Det bød et gyselig syn der de lå på skøyteteket. De døde russerne lå i vill uorden oppå hverandre, som om de bare på måfå var blitt kastet på deket. Noen kropper var knapt gjenkjennelig. Armer og bein lå sammenkrøket, eller de lå utspilt og kanskje bøyd til side mellom andre kropper, nesten som om de tilhørte disse. På klærne var det blodflekker. Ansiktene og kroppene hadde svulmet ut og var fryktelig forvrenget som følge av at skuddene var blitt avfyrt fra så nært hold. Men aller mest grusomt var det at noe i den uhyggelige massen plutselig beveget seg, og en av disse russerne kom seg sakte og besværlig opp på knærne, mens han løftet den ene armen og handa.

Det kunne se ut som han hadde en slags anelse om at han snart var tilbake i havna og at han i den sløve tilstand han befant seg i kanskje håpet på en reddende behandling i leiren. Et skudd fra nært hold gjennom kinna hans hadde gjort dem blodigg og fått dem til å svulle ut til det uformelige. Vaktene i styrehuset vendte seg rystet bort fra dette synet av menneskers umenneskelige jammer. De visste at ingen ville trå støttende til her og de følte seg svært skamfull på grunn av disse grufulle myrderiene. Om bare kameratene kunne ha truffet godt! Mens fangen allerede hadde falt sammen igjen, gjorde et skudd en endelig slutt på det livet som ikke lenger hadde livets rett.

Fangene fra leiren måtte sørge for å bringe de døde kameratene på land. De la dem slik de var, med sprikende lemmer og fordreide kropper på brygga. Deretter slepte de dem oppetter kaia, som ble full av blodige spor. Neste morgen skulle det losses brød på samme stedet. Så ble hver enkelt av de døde lagt på en flat jernkjerre, som ellers tjente som transportmiddel for kull og jord. En fange grep tak i det reipet som var festet foran i kjerren for å kunne dra den gjennom det kuperte landskapet, en annen fulgte etter for å skyve kjerren. De hadde nesten like forvrengete og bleike ansikt som de døde enten det skyldtes den anstrengelsen eller det grufulle anblikket. I leiren la de likene i rekke og rad på bakken. Der ble de liggende mellom brakkene i to dager til skrekk og advarsel for alle som måtte ha tanker om å flykte.

Den lille kirkegården for russefanger lå på et avsidesliggende sted i sidefjorden. Derfor måtte de døde ut på en siste båttur, før de til slutt kunne få lov til å hvile i evig fred. Nå ligger de i ei grunn jord mellom steiner og ikke i den svarte fedrelandsjorda hjemme i Russland. De har ikke funnet veien til friheten, dog er de nå i dypeste forstand kommet hjem og er blitt kvitt de tunge og nedtrykkende byrdene, som de har vært nødt til å bære.

Da russefangene frivillig hadde vendt tilbake til fangenskapet og var blitt hentet om bord på skøyten, og man også hadde sørget for den sårede vaktmannen, ble båten samtidig liggende livløs ved kaia. Skipperen og hans hjelpegutt ble fratatt friheten for ei stund i påvente av et forhør oppe i leiren. Bare den døde vaktmannen lå igjen om bord på skøyta. Først da alt var gjort som i øyeblikket syntes viktig, hadde man tid for ham. To underoffiserer gikk for å yte ham den siste tjenesten. Frivillig hadde disse, en av dem hadde vært frisør i det sivile livet, den andre prest, tatt på seg dette vervet. Da det ikke syntes lett for de andre å svare på oppfordringen om å gjøre dette, så hadde det trolig en sammenheng med at man ikke tåler synet av en død, selv om det å slakte ned et menneske, neppe ville ha gjort noe stort inntrykk på de samme personene. Med gulaktig ansikt og med nesten helt åpen øyne lå den drepte kameraten der. Blodet fra skallesåret hadde ikke vanskåret ham. Det hadde rent bakover ned på dekk og hadde satt sine spor der.

Bandolæret var blitt skåret av.

For å bemektige seg patrontaska, ville flyktningene neppe miste tid ved å åpne beltet. Bajonetten manglet. Det var hull helt igjennom både jakke og underklær etter det dødelige stikket, og disse plaggene var nå blodrøde.

Underoffiserene la den døde til rette. Den ene trykte øynene hans sammen, men de åpnet seg igjen. Den andre lette etter hans identifikasjonsmerke, brakk dette i to og la den ene halvparten i den tomme kokegryta på skøyten,² der han også gjømt innholdet fra den dodes lommer: lommebok med vernepliktsbok, ei tobakkspise, fyrstikkese, tobakkspung og portemone. Også gifteringen og armbåndsuret tok han av den døde, og han la også disse tingene der. Så sørget man for at liket ble båret til et verksted, der man ville legge det i likkista. En russisk snekker hadde omsorgsfullt laget kisten ferdig, og noen fanger brakte den dit med en viss høytidelig hengivelse, som om de med dette ville gjøre opp for noe av den uretten som deres kamerater hadde forårsaket.

En hendig fange som frivillig hadde meldt seg til de, hjalp til med selveste bæreleggingen. Men det viste seg at arbeidet ikke ble enkelt å få til. Fordi man, utenom sagflis og noen få celluloseduker, bare hadde avisepapir for hånden. Til dette formålet hadde saniteten nemlig ikke utstyr i forbindingseska, stikk i strid med det pålegget man har fått. Den døde ville heller ikke lukke øynene, som om det følte tungt for ham å ta avskjed med livet. I tillegg utspant det seg en tjenestestrid med hensyn til klærne som den døde skulle ha på seg. Ingen av de overordnede ville ta ansvaret for å bestemme at uniformen eller i det minste skjortet skulle følge den døde. Majoren skjøv ansvaret over til kompaniføreren, og denne på sin side henviste til forordningen om gjenbruk av bevde stoffer. Papirlikkleddning skulle bli skaffet frem. Men hvordan skulle det vært mulig å få tak i den slags i denne verdensvide ensomheten?

Umulig å få tak i det i løpet av en ukes tid.

Derfor lot underoffiserene på eget ansvar den døde beholde skjorten sin på, og slik lyktes man omsider med en verdig bærelegging.

I samme kveldsstund kom kameratene for å ta en stille avskjed. Etterpå la man lokket på kista, for så neste dag å la skøyten føre denne til nærmeste æresgravlund for tyskere, og den ligger langt herfra. Tidlig denne morgenen kom vaktmannskapet, og man fordelte seg rundt båren. Kisten ble plassert på fjellengvollen bak brakka. Noen få fugler sang med enkel tone. Ellers hersket det en høytidelig stillhet i det vide og store landskapet. Engnen

² Sannsynligvis er det tale om en skøyte som ble brukt til reketråling.

struttet med saftig grønnfarge. Utallige hanefotblomster var ennå sammenlukket, det var mengdevis med doggdråper på blomstene i denne tidlige morgenstund, og blomsterfloret kunne minne om et teppe med gylne perler som var stukket inn i dette.

Ut av soldatrekka trådde en fram. Han leste et dikt, som han hadde fått i handa for kort tid siden; han visste dog ikke hvor dette stammet fra. Men jeg tenker at diktet er av Jochen Klepper:

Hvem kan forstå Deg, Herre,
hvem har fått Ditt lys?
Hvem kan se utgangen
av det sporet Du leder?
Du løser opp det bandet som vi knytter,
Du bryter ned det som vi bygger!
Vi kan ikke utgrunde,
Vikan bare sette vår lit til Deg.

Vi går på vår sti,
Vi møter ofte svære hindringer,
Dog leder Din nåde
Oss sikkert og visst.
Den lar oss finne Din frelse
Gjennom angstfull og grufull kamp.
Vi kan ikke utgrunde,
Vi kan bare sette vår lit til Deg.

Hvem våger, Herre, å gå i rette med Deg
Om sine dagers ende?
Du viser Deg alltid god og stor
For Dine svenner.
For synderen lar Du også
Ditt åsyn lyse i den mørke natta.
Vi kan ikke utgrunde,
Vi kan bare sette vår lit til Deg.

På vår siste levedag
Omgir Du oss ennå med lyset Ditt,
Slik at ingen trenger å tape motet og

bli engstelig

Når hjertet brister.
Selv om jordisk trøst forsvinner:
på Deg kan man bare bygge.
Vi kan ikke utgrunde,
vi kan bare sette vår lit til Deg.

I tilknytning til diktet sa han noen ord, alle kom fra hjertet. Man ba for den døde, for hans kone og for hans barn. Så sa kapteinen et par ord, og han befalte deretter at det skulle skytes en æressalve for den døde.

Nå løftet kameratene likkista opp fra bakken, og med avmålte skritt bar man denne ned til kaia. Verden funklet i det morgentidlige solskinn, gulblomstene blunket i det grønne, de brune bergåsene hadde en matt glans, det var som om all denne skjønneten ville opplyse den siste mørke veien for den døde. Skøyta kom, og kista ble båret om bord. To kamerater steg deretter ned på dekk, der de skulle tjene som æresfølge. De andre saluterte oppe på brygga da skøyta forlot med denne hjerteskjærende lasta. Mindre, stadig mindre ble den - en liten båt med en død mann på den vide, lyse sjøen langt der oppe mot nord.

Det som nå stod igjen, var å ta en nøye bestemmelse omkring hans dødsbo, med andre ord å ta ut de eiendelene som tilhørte Wehrmacht og å få sendt resten til hans ektefelle. Følelesfullt var det å se bilder av hans unge

kone, som ennå ikke ante noe som helst om ulykka, og begge barna. Likedan var det med den velordnede skatten som breva hjemmefra tydeligvis hadde vært for ham.

I kofferten lå skriveblokker, som den døde hadde kjøpt til barna, et par sardindåser og litt såpe som han hadde tenkt å sende hjem. Det var også en hyssingrull som han hadde hatt bruk for hver gang han hadde sendt pakker hjem. I skapet hans lå det ei røykesild, og også kunsthonning og sigaretter etter et siste markedsvareinnkjøp.

De to oppnemnte underoffiserene ga den dodes romkamerater de matvarene som så lett kunne bli fordervet. Røykevarene og sardinene pakket de inn sammen med skrivebøkene, likedan ble det også gjort med de øvrige privatsakene. Kanskje kunne kona få noe til barna ved å selge disse røykesakene.

Ur og ring ble skilt ut og pakket som tjenestepost. Dermed ville sakene fort og sikkert komme hjem til hans familie. Den pengeverdien som fantes i hans lommebok, utgjorde hundre og sytten kroner og tjue -to øre, samt åtti pfennig. Men ved en pengeinnsamling i kompaniet, der alle kameratene ga rikelig, ble verdien økt til det mangedobbelte. Denne pengesummen vil nok en gang gi mulighet til å kjøpe inn utstyr, eller gi utdanning for ett av barna.

Så gikk livet videre i sitt gamle gjenge. Men man må likevel grunne på om det er rett å si at noe, etter flukt og dødsfall, er i sitt gamle gjenge? Eller er det normalt for mennesket å søke friheten og våge livet for denne? Eller er det kanskje slik at man har så plikttoppfyllende mennesker, at de er villig til å sette inn de siste krefter for fellesskapets sak?